

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ
УКРАЇНИ**

Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну
імені Михайла Бойчука

Факультет Декоративно-прикладного мистецтва
Кафедра мистецтвознавства та мистецької освіти

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОК 22. ІСТОРІЯ МИСТЕЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ КИЇВСЬКОЇ РУСИ**

Загальна інформація про дисципліну

Рівень (ступінь) вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	02 «Культура і мистецтво та гуманітарні науки»
Спеціальність	023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
Освітня програма	ОП «Мистецтвознавство»
Статус дисципліни	Обов'язкова
Спеціальність	023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
Курс/Семестр	1 курс (2 семестр)
Кількість кредитів ЄКТС	6 кредитів (180 год.)
Розподіл за видами занять за годинами навчання	Лекції – 40 год
	Семінарські - 20
	Практичні - 16
	Самостійна робота - 108
Форма підсумкового контролю	Екзамен 2 год.
Викладач	Босий О.Г., доцент кафедри мистецтвознавства і мистецької освіти, кандидат історичних наук
Контактна інформація викладача	bosyy_o@kdidpamid.edu.ua
Ресурси комунікації з викладачем	Zoom: https://us05web.zoom.us/j/2136029709?pwd=VGJpN2FYVWR6NHdyRWN4NjdXYndhZz0 Ідентифікатор: 2136029709 Код: i1ctM8
Дні занять	
Консультації	Відповідно до графіку консультацій:

Опис навчальної дисципліни

Анотація дисципліни	Навчальна дисципліна «Історія мистецтва та архітектури Київської Русі» пропонує здобувачам вищої освіти комплексне вивчення генези, еволюції та стилістичних особливостей художньої культури домонгольської доби (IX–XIII століття). Програма курсу охоплює широкий спектр тем, починаючи від витоків міфологічного світогляду ранніх слов'ян і завершуючи аналізом самобутніх регіональних архітектурно-мистецьких шкіл періоду удільної роздробленості. Особлива увага приділяється ґрунтовному мистецтвознавчому дослідженню етапних пам'яток монументального зодчества, сакрального живопису (фресок, мозаїк, іконопису), шедеврів рукописної книги та багатой спадщини декоративно-ужиткових ремесел. У процесі навчання студенти опановують фахову методологію аналізу середньовічних пам'яток, набувають навичок атрибуції артефактів та вчать розрізняти механізми адаптації візантійських канонів на місцевому ґрунті. Опанування цієї дисципліни формує у майбутніх експертів глибоке розуміння давньоруської спадщини як фундаментальної бази вітчизняного мистецтва та невід'ємної складової загальноєвропейського культурного простору.
Мета та завдання дисципліни	Мета дисципліни є комплексне дослідження еволюції художньої культури, монументальної архітектури та образотворчого мистецтва Київської держави в контексті загальноєвропейських і візантійських культурних процесів IX–XIII століть. Курс безпосередньо спрямований на формування у здобувачів вищої освіти системних знань щодо типологічних особливостей ранньосередньовічного храмового зодчества, специфіки фрескового й мозаїчного монументального живопису, а також іконопису та книжкової мініатюри вказаного періоду. Важливою складовою мети є оволодіння фаховою методологією мистецтвознавчого аналізу пам'яток середньовічної доби для їхньої достовірної атрибуції, глибокої іконографічної інтерпретації та визначення стилістичної своєрідності. Дисципліна також покликана розкрити складні механізми адаптації запозичених візантійських традицій на місцевому ґрунті, що закономірно призвели до формування самобутніх регіональних архітектурно-мистецьких шкіл Давньої Русі. У підсумку, опанування

цього курсу має забезпечити підготовку компетентних експертів, здатних ефективно застосовувати здобутий теоретичний інструментарій у подальшій науково-дослідній, музейній та пам'яткоохоронній діяльності.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- забезпечити ґрунтовне засвоєння здобувачами системних знань про генезу, еволюційні етапи та типологічні особливості архітектури й образотворчого мистецтва Київської Русі IX–XIII століть у широкому соціокультурному контексті.
- сформувати фахові навички комплексного мистецтвознавчого, іконографічного та формально-стилістичного аналізу пам'яток середньовічного монументального зодчества і сакрального малярства (фресок, мозаїк, ікон).
- розкрити специфіку рецепції візантійської художньої традиції та науково обґрунтувати механізми формування самобутніх регіональних архітектурно-мистецьких шкіл на теренах Русі доби удільної роздробленості.
- виробити практичне вміння самостійно здійснювати наукову атрибуцію, датування та іконологічну інтерпретацію збережених творів давньоруського іконопису, книжкової мініатюри й декоративно-ужиткового мистецтва.
- навчити критично опрацьовувати автентичні писемні джерела (літописні зведення), археологічні матеріали, а також сучасну фахову вітчизняну й зарубіжну історіографію з обраної медієвістичної проблематики.
- підготувати майбутніх мистецтвознавців до ефективного застосування набутого теоретико-методологічного інструментарію в подальшій науково-дослідній, експертно-аналітичній, музейній та пам'яткоохоронній діяльності.

Знати:

- особливості культурних епох, їх духовні цінності та пріоритети;
- основні наукові концепції виникнення мистецтва;
- види мистецтва, жанрову і стильову приналежність творів мистецтва;
- жанри та стилі образотворчого мистецтва;
- особливості мистецтва та архітектури різних історичних епох та культур;

	– як збирати і аналізувати різні джерела інформації та опрацьовувати літературу; – розуміти засади світобачення різних культурно-історичної епох та культур; – критерії аналізу окремих творів мистецтва та мистецтва певних епох загалом; – застосовувати теоретичні знання з дисципліни у розв'язанні практичних завдань. Вміти: – здійснювати атрибуцію, достовірне датування та візуальну ідентифікацію збережених пам'яток архітектури й образотворчого мистецтва Київської Русі. – застосовувати методологію комплексного формально-стилістичного, іконографічного та іконологічного аналізу під час безпосереднього дослідження середньовічних артефактів. – проводити компаративний аналіз художніх явищ Київської держави в контексті візантійського та західноєвропейського мистецтва, аргументовано виокремлюючи риси регіональних шкіл. – критично опрацьовувати наукові джерела, архівні матеріали та сучасну наукову літературу для розв'язання вузькоспеціалізованих науково-дослідних завдань. – створювати академічні тексти (наукові статті, атрибуційні описи, аналітичні есе), оперуючи мистецтвознавчою, архітектурною термінологією.
Передумови вивчення дисципліни	Передумовою для вивчення дисципліни є певний обсяг знань з таких дисциплін як «Історія України», «Вступ до мистецтвознавства», «Термінологія мистецтвознавства», «Протоісторія українського та світового мистецтва», які надають студентам уявлення про культурогенез загалом і про найбільш визначні пам'ятки культури і мистецтва.
Програмні компетентності	
Інтегральні компетентності	Здатність розв'язувати в процесі навчання різноманітні практичні і теоретичні проблеми у сфері мистецтвознавства, що передбачають застосування певних теорій і методів досліджень характерних комплексністю умов
Загальні компетенції (ЗК)	ЗК 2. Здатність зберігати і примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у

	загальній системі знань про природу і суспільство, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, розуміння професійної діяльності.
Фахові компетенції спеціальності (ФК)	СК 6. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі. СК 9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

Структура навчальної дисципліни:

Назви змістових модулів і тем	Денна форма				
	у тому числі				
	усього	лекції	практичні	семінарські	сам. роб.
	2	3	4	6	7
Семестр 2					
Змістовий модуль 1. Історико-культурні передумови, міфологія та монументальне зодчество Київської Русі					
Тема 1. Джерелознавча база та історіографія ранньої історії Київської Русі.	7	2			5
Тема 2. Ранні слов'янські союзи.	11	2	4		5
Тема 3. Етнокультурні процеси епохи Великого переселення народів.	9	2		2	5
Тема 4. Мілітарна архітектура та фортифікації раннього Середньовіччя на теренах Київської Русі.	9	2		2	5
Тема 5. Металопластика та ювелірні комплекси ранніх слов'ян.	9	2		2	5
Тема 6. Дохристиянський світогляд та трансформація міфологічної моделі світу часів Київської Русі.	13	2	4	2	5
Тема 7. Семантика народних звичаїв і обрядовість Полісся.	7	2			5
Тема 8. Еволюція символів і знаків Київської Русі.	9	2		2	5
Тема 9. Релігійна реформа Володимира та зародження нового містобудування Київської Русі.	7	2			5
Тема 10. Монументальні символи Києва як столиці Київської русі: Десятинна церква та Золоті Ворота.	11	2	4		5
Тема 11. Втілення візантійських сакральних канонів в інтер'єрах храмів часів Київської Русі.	10	2		2	6

Тема 12. Монументальний живопис доби розквіту Київської держави.	10	2		2	6
Разом за змістовним модулем 1	112	24	12	14	62
Змістовий модуль 2. Мистецтво писемності, рукописної книги та декоративно-ужиткові ремесла.					
Тема 13. Генеза писемної культури та ранні епіграфічні пам'ятки Київської Русі.	7	2			5
Тема 14. Художнє оформлення давньоруських манускриптів.	10	2	2		6
Тема 15. Книжкове мистецтво часів Київської Русі: від пергаменту до окладу.	11	2	2	2	5
Тема 16. «Слово о полку Ігоревім» у літературному та культурно-мистецькому вимірах.	7	2			5
Тема 17. Архітектурна кераміка та монументальна пластика Київської Русі.	9	2		2	5
Тема 18. Текстильні ремесла: одяг та художня вишивка Київської Русі.	7	2			5
Тема 19. Декоративно-ужиткове мистецтво з металу та зброярська справа Київської Русі.	10	2		2	6
Тема 20. Спадщина Київської Русі в сучасному культурному просторі.	7	2			5
Разом за змістовним модулем 2	68	16	4	6	42
Усього годин	180	40	16	20	104
Вид контролю: Екзамен					

Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Вінкельман Й. Й. Про художній ідеал прекрасного : Збірник : пер. з нім. Упоряд., вступ, ст. та приміт. Ф. С. Уманцева. Київ : Мистецтво, 1990. 307 с.
2. Іконографія: Конспект лекцій : навчальний посібник для студ. спец. 023 / уклад.: С.В. Оляніна. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 56 с.
3. Клековкін О.Ю. Мистецтво: Методологія дослідження : Методичний посібник. Київ : Фенікс, 2017. 144 с.
4. Краус Н.М. Методологія та організація наукових досліджень: навчально-методичний посібник. Полтава : Оріяна, 2012. 183 с.
5. Матоліч І. Я. (2023). З історії українського мистецтвознавства: становлення, провідні особистості, наукові установи, навчальні заклади, сучасні проблеми: монографія. Передмова М. Селівачова. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2023. 480 с.
6. Мокін Б. І. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2014. 180 с.
7. Недогібченко Є. Г. Академічна доброчесність: складові елементи. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2017. № 6. С. 13–21.
8. Теоретичні засади науково-дослідницької діяльності суб'єктів освітнього процесу університетів : практичний посібник / за ред. О. Ярошенко. Київ :

Інститут вищої освіти НАПН України, 2015. 174 с.

9. Шейко В.М., Богуцький Ю.П., Кушнарєнко Н.М. Наукова творчість у галузі культурології і мистецтвознавства. Харків : ХДАК, 2016. 329 с.

Додаткові:

10. Алфьорова З. Транзитивний статус сучасного мистецтва як морфологічної системи. *Дизайн та мистецтво в контексті соціокультурного розвитку* : матеріали VIII міжнар. наук.-практ. конф., 07-08 вересня 2022 р. Херсон : ХНТУ, 2022. С. 10-12.

11. Безугла Р. Методологічні проблеми сучасного мистецтвознавства: історичні передумови та соціокультурні реалії. *Сучасне мистецтво*. 2020, випуск 16. С. 127-137.

12. Дубницька О.М. Методологічні підходи у професійній підготовці майбутніх фахівців. *Сучасні тенденції розвитку освіти й науки : проблеми та перспективи* : зб. наук. пр. 2018. Вип. 3. С. 206-209.

13. Кириченко О. Міждисциплінарний підхід до аналізу художніх творів у навчальному процесі майбутніх учителів образотворчого мистецтва (до постановки проблеми). *Наукові записки. Серія Педагогічні науки*. 2015. Вип. 139. С. 69-73.

14. Леонтьєва О. Герменевтика як суттєвий метод дослідження сучасного українського естампу. *Наукова атрибуція творів мистецтва, експертиза та оцінка культурних цінностей* : матеріали наук.-практ. конф., 28–29 жовтня 2021 р. Київ : НАКККиМ, 2021. С. 65–66.

15. Леонтьєва О. Методи дослідження сучасного українського мистецтва в проєктах Венеційської бієнале. *«Платон мені друг, але істина дорожча» : теоретико-практичні та методологічні аспекти розвитку сучасних гуманітарних наук* : зб. матеріалів II Міжнародної молодіжної конф., 01 березня 2024 р. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. С. 36-38.

16. Леонтьєва О. В. Проблематика дослідження сучасного українського мистецтва в проєктах Венеційської бієнале. *Культурні та мистецькі студії XXI століття: науково-практичне партнерство* : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф., 09 листопада 2023 р. Київ : НАКККиМ, 2023. С. 78-80.

17. Олексюк О. М., Тушева В. В. Методологія наукових досліджень у галузі мистецтвознавства та музичної педагогіки : навч. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 176 с.

18. Пучков А. (2013). Нарис історії архітектурознавства. Київ : Фенікс, 2013. – 196 с.

19. Скринник-Миська Д. Методологічний дискурс у мистецтвознавстві: культурологічний аспект. *Народознавчі зошити*. 2012. № 1. С. 90-97.

20. Чирва А.Ю. Визначення підходів мистецтвознавчого аналізу об'єктів актуального, перспективного дизайну та «дизайну майбутнього». *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2013. № 3. С. 47-50.

21. Чмиленко Ф. О. Посібник до вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» Дніпро: РВВ ДНУ, 2014. 48 с.

22. Чмир О. С. Методологія наукових досліджень : підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Знання, 2007. 317 с. (Серія «Вища освіта XXI ст.»).
23. Школьна О. Методологічні засади здійснення наукового дослідження за спеціальністю 023. *Художня культура. Актуальні проблеми*. 2020. Вип. 16. Ч. 1. С. 54-62.
24. Яців Р. Методологічний інструментарій сучасного мистецтвознавства: від описовості до розкриття смислів. *A...Z art*. 2009. № 1. С. 8-9.
25. D'Alleva A. *Methods and Theories Of Art History*. London : Laurence King Publishing, 2005. 186 p.
26. Sylvan Barnet. *A Short Guide to Writing About Art*. New York: Pearson, ed. 11. 2008. 384 с. URL: https://archive.org/details/shortguidetowrit00barn_1/mode/2up.

Інтернет ресурси:

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний вебсайт. URL: <https://mon.gov.ua>.
2. Монографічні видання Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. URL: https://www.etnolog.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=2632&Itemid=532.
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: nbuv.gov.ua.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ

№ п/п	Вид діяльності	Максимальна кількість балів	Одиниць	Всього
1	Відвідування лекцій	1	20	20
2	Відвідування семінарських і практичних занять (10 Семінарських, 8 Практичних)	1	18	18
3	Робота на семінарських і практичних заняттях	10	18	180
4	Самостійна робота	5	20	100
5	Модульна контрольна робота (МКР)	25	1	25
Максимальна кількість балів за поточну роботу при Екзамені дорівнює 60 балів (60/343)				343
Мінімальна кількість балів за поточну роботу при Екзамені дорівнює 36 балів (36/205)				205
Коефіцієнт визначення успішності ($60/343 = 0,175$)				0,175
Екзамен 40 балів				40
Разом за дисципліну				100

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

ТЕХНІЧНЕ ТА ІНСТРУМЕНТАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Робоча програма	Робоча програма навчальної дисципліни «Історія мистецтва та архітектури Київської Русі» для здобувачів вищої освіти за першим освітнім ступенем (освітньо-кваліфікаційним рівнем «Бакалавр») за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», ОПП «Мистецтвознавство». КДАДПМД імені М. Бойчука. 2025. 30 с.
Необхідне обладнання, устаткування	Комп'ютерна техніка (ноутбук, стаціонарний комп'ютер, графічний планшет) з можливістю демонстрації текстових і графічних матеріалів і виходу до мережі Інтернет.
Програмне забезпечення	Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word, Power Point та інші.
Матеріали, інструменти	Не передбачено

ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо академічної доброчесності	Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності у своїх роботах. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час поточного контролю виявиться використання чужих ідей, студент втрачає право отримати бали за т ему, або може виконати нову роботу, яка буде оцінена із заниженням балів.
Політика щодо відвідування занять	Пропуски занять без поважних причин неприпустимі (причини пропуску мають бути підтверджені). Усі роботи студентів повинні бути завантажені на кафедральний Гугл диск. Відсутність виконаних практичних завдань із дисципліни є підставою до не зарахуванню семестрової оцінки.
Політика щодо термінів виконання завдань і перескладання	Якщо студент пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та на наступному занятті відповісти на ключові питання. Довгострокова відсутність студента на заняттях без поважних причин дає підстави для незаліку з дисципліни. Додаткові заняття у таких випадках не передбачені.
Політика щодо правил поведінки на заняттях	На проведення занять з дисципліни з розповсюджуються загально прийняті норми і правила поведінки, затверджені документом «Правила поведінки здобувачів вищої освіти в Київській державній академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. М. Бойчука». Вітається власна думка студентів з теми заняття, активне обговорювання проектних проблем, аргументоване відстоювання авторської позиції. Разом із тим під час занять не допускаються дії, які порушують порядок і заважають навчальному процесу, у тому числі користування мобільними телефонами для розмов, запізнення на заняття без поважних причин, не реагування на зауваження викладача.
Політика щодо комунікації з викладачем	Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи і тільки у робочі дні на пошту викладача. Умови листування: 1) в темі листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — ІД); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: прізвище_ завдання. Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — pdf. Окрім роздруківок для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. Консультування з викладачем в стінах академії відбуваються у визначені дні та години.

Детальнішу інформацію щодо компетентностей, результатів навчання, методів навчання, форм оцінювання, самостійної роботи наведено у Робочій програмі навчальної дисципліни.

Розробник (розробники) силабусу
навчальної дисципліни

_____Босий О.Г.
(підписи, прізвища, ініціали)

Гарант освітньої програми

_____Сосік О.Д.
(підписи, прізвища, ініціали)

Завідувач кафедри

(підписи, прізвища, ініціали)

Силабус затверджено
на засіданні кафедри мистецтвознавства та мистецької освіти
(назва кафедри)

від «27» серпня 2025 р., протокол № 1